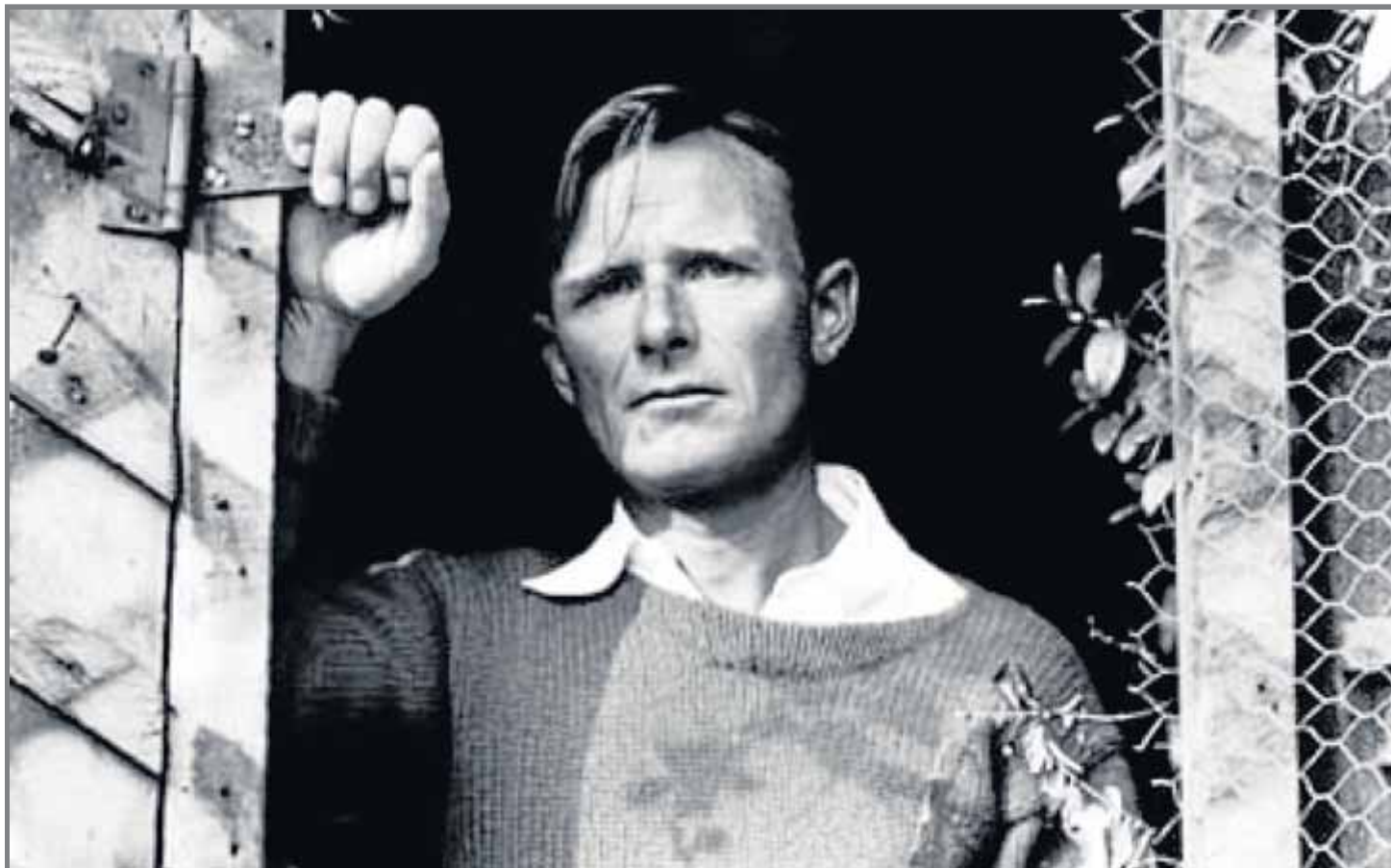

Christopher Isherwood és l'autor dels sis relats d'“Adeu a Berlín”
ARXIU

ADEU A BERLÍN
Christopher Isherwood

Traducció: Jordi Arbonès i Josep Cornudella
Editorial: El Cercle de Viena Barcelona, 2016
Pàgines: 296
Preu: 19 euros

Assaig general d'un desastre

El narrador Christopher Isherwood és un ninot, “el ninot del ventríloc”, per dir-ho tal com va escriure Christopher Isherwood, l'autor, a la nota que precedeix *Diari berlinès (Tardor del 1930)*, el primer dels sis relats que componen *Adeu a Berlín*. No és casualitat que l'últim es tituli igual, *Diari berlinès*, però que tingui una data diferent: (*Hivern de 1932-1933*). I deu ser una badada –justificada, em sembla, perquè aquesta novel·la ha tingut dos traductors– que només en una de les dues dates –també a (*Estiu del 1931*), que trobem sota *L'illa de Rügen*, el quart relat, una narració sobre l'amor (o no) homosexual de Peter i Otto– s'hagi optat per escriure, a més de la preposició, l'article. Hem d'entendre, en tot cas, que és entre aquestes dates que Christopher Isherwood, no el narrador, sinó l'autor, situa els seus sis relats. I hem d'entendre, és clar, que la protagonista principal de tots sigui una ciutat, Berlín. En una època, doncs, ben determinada.

Jo no entendria, però, que no es relacionés ràpidament aquest llibre amb *Manhattan Transfer*, la gran novel·la de l'any 1925 que John Dos Passos va ambientar a Nova York. Com en aquesta, a *Adeu a Berlín*, l'òptica del narrador és més aviat periodística: descriu objectivament –“com una càmera amb l'obturador

obert”, escriu Isherwood, unes paraules que els de Viena reproduïen a la contraportada–. Un narrador, doncs, que descriu pensaments, sentiments, relacions i fets dels personatges sense crear tensió i que no s'està d'opinar quan li sembla. “Les persones com en Bobby són la seva feina: es queden sense feina i deixen parcialment d'existir”, llegeixo al sisè relat, l'últim *Diari berlinès*, per entendre'ns.

Allargar el fil fins a Capote

Si ara allarguen el fil fins a arribar a la literatura sense ficció i al nou periodisme que va inaugurar Truman Capote amb la novel·la *A sang freda*, em sembla que faran bé. I em sembla més aviat decebedor que molts hàgim hagut d'esperar fins a llegir *La Sally Bowles*, el segon dels relats d'*Adeu a Berlín*, per trobar el precedent literari de la Holly Golightly d'*Esmorzar a Tiffany's*, també de Truman Capote. Contradictòria, infeliç, espontània, previsiblement imprevisible, igual que Holly, Sally Bowles es fa estimar. I també com ella té a prop un narrador homosexual que, en un cas, és fàcil de relacionar amb Capote i, en l'altre, amb Isherwood. No és tan sols que Sally inspirés el personatge que interpreta Liza Minnelli a *Cabaret* com llegim a la contraportada. Sigui com sigui, contrasta, però al mateix temps complementa, Natalia

Landauer, jueva, hereva dels Landauer –protagonistes sobretot del cinquè relat d'aquest llibre–. Ingènua, verge, sense experiència, bona dibuixant, però que no entén encara l'anglès i que no sabia fer ni un ou ferrat. Natalia Landauer és, no obstant, tan incisiva i directa com Sally. Una pre-Sally, que evoluciona i que aprèn i que s'adapta i que acaba sabent valorar-se i vendre's com la majoria dels Landauer. Quan la coneixem, però, tot just és encara al peu de l'escala que ha d'acostar-la al drama íntim i reservat de Bernhard, un altre Landauer. Tots ells cada cop més a prop de l'àtic mal ventilat, i ple de goteres, de pudor de menjar i de desguassos embussats on viuen els Novack, exobrers que han amarrat al moll del lumpen. Els Novack viuen a la Wassertorstrasse, un barri de Berlín on totes les setmanes s'assemblen a les altres, i des d'on la sordidesa i la desesperació van unint totes les classes socials d'una mateixa ciutat, dels Novack als Landauer, un Berlín cada cop més empobrit i cada cop més deplorablement intolerant. El Berlín dels anys de l'ascensió del nazisme, quan els jueus –més envejats que odiats– encara tenien bona part del mànec d'una ciutat i d'un món cada cop més malfalt. “Aquell vespre s'efectuava l'assaig general d'un desastre. La darrera nit d'una època”, llegeixo a *Els Landauer*. *